

FOREWORD

This special issue of the “Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics” (Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri) is already its third collection of articles devoted to Livonian studies. The first collection appeared in 2014 (ESUKA 5 – 1) and the second in 2016 (ESUKA 7 – 1). The current issue is noteworthy because of three important events, which occurred in the study of Livonian in 2018. The first of these was the establishment of the Livonian Institute at the University of Latvia in Rīga, which is the first academic institution devoted specifically to the study of Livonian language and culture, the second was that the Livonian cultural space and Livonian language were added to the Latvian National List of Intangible Cultural Heritage, and the third was that Prof. Emer. Tiit-Rein Viitso, the most eminent researcher of the Livonian language, celebrated his 80th birthday on March 4, 2018. This special issue is dedicated to him. Its articles are written in collaboration with his students from the University of Tartu, several of whom are now working at the Livonian Institute at the University of Latvia. In addition, papers from researchers of Livonian from other countries are also included.

The articles in this volume are divided into two thematic sections. The first section deals with the sociolinguistic aspects of the Livonian language area, the Livonian community, and the history of its study. The second section focuses on the structure of the Livonian language – from phonetics to word formation. The opening article by Tuuli Tuisk and Karl Pajusalu describes Tiit-Rein Viitso and his studies of the Livonian language and the Livonians themselves. This article is followed by Viitso’s Livonian bibliography. Aldur Vunk discusses the decline of the Salaca Livonian language area at the beginning of the 19th century. Renāte Blumberga describes the expeditions of Ferdinand Linnus to the Courland Livonians in 1927 and 1928. Patrick O’Rourke analyses the social networks of the Courland Livonians in the first half of the 20th century. Baiba Šuvcāne and Valts Ernštreits describe the current situation of Livonian heritage in the Courland Livonian villages. Ina Druviete and Gunta Kļava examine the role and meaning of Livonian in the sociolinguistic landscape of Latvia.

The first article of the second section, which analyses Livonian language structure, is by Rogier Blokland and Nobufumi Inaba. Their study focuses on the *l*-cases of Courland Livonian. Uldis Balodis examines the phonation of Livonian vowels in words with broken tone or *stød* and Tuuli Tuisk explores Livonian affricates. Miina Norvik, Helle Metslang, and Karl Pajusalu study the supine inessive constructions in Salaca Livonian. Marili Tomingas describes the demonstrative proadjectives of Courland Livonian. The volume concludes with the study by Valts Ernštreits on the formation of compounds in Livonian.

This special issue is supported by the University of Tartu, the University of Latvia, the Livonian Culture Centre, and the International Society of Livonian Friends. With this collection we would like to express our deepest respect to Tiit-Rein Viitso and congratulate him on his important birthday! Several studies in this issue are supported by the Estonian Ministry of Education and Research project IUT 2-37 and “Livonian grammar and databases” as well as the Latvian Ministry of Education and Science program “Latvian language”. In addition, this issue would not have come about without the support of advisers, scientific archives, and museums in Estonia, Latvia, and Finland.

Valts Ernštreits and Karl Pajusalu
Rīga and Tartu, November 26, 2018

EESSÕNA

Käesolev liivi uuringute erinumber on „Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakirjal“ juba kolmas, 2014. aastal ilmus sarja esimene kogumik (ESUKA 5 – 1) ja 2016. aastal teine (ESUKA 7 – 1). Seekordse väljaande teevad eriliseks kolm 2018. aastal aset leidnud kaalukat sündmust liivi keele ja kultuuri uurimisloos – läbi ajaloo esimese akadeemilise liivi keele ja kultuuri uuringute keskusena asutati Riias Läti Ülikooli Liivi instituut, Liivi kultuuriruum kanti koos liivi keelega Läti rahvusliku vaimse pärandi nimekirja ning 4. märtsil 2018 tähistas 80. sünnipäeva teenekaim liivi keele uurija, Tartu Ülikooli emeriitprofessor Tiit-Rein Viitso. See erinumber ongi pühendatud Viitsole ning siinsetest artiklitest mitmed on valminud tema õpilastest Tartu Ülikooli ja Läti Ülikooli Liivi instituudi teadlaste koostöona, artikleid on aga ka teiste riikide liivi keele uurijatelt.

Kogumiku artiklid on jagatud kahte temaatilisse põhirühma: esimeses käsitletakse liivi keeleala ja kogukonna sotsiolingvistilisi küsimusi ja uurimislugu, teises liivi keelestruktuuri nähtusi foneetikast sõnamoodustuseni. Kogumiku avab Tuuli Tuisu ja Karl Pajusalu käsitus Tiit-Rein Viitso liivi keele ja liivlaste uurijana, sellele järgneb Viitso liivi uurimuste bibliograafia. Aldur Vunk vaatleb Salatsiliivi keeleala kitsenemist 19. sajandi algul, Renāte Blumberga Ferdinand Linnuse ekspeditsioone kuraliivlaste juurde 1927. ja 1928. aastal. Patrick O'Rourke analüüsib Kuramaa liivlaste sotsiaalseid võrgustikke 20. sajandi esimesel poolel, Baiba Šuvcāne koos Valts Ernštreitsiga vaatleb liivi pärandi praegust olukorda Kuramaa liivi külates, Ina Druviete ja Gunta Kļava käsitlevad oma artiklis liivi keele rolli ja tähtsust Läti sotsiolingvistilisel maastikul.

Liivi keele struktuuri analüüsivate uurimuste rühmas on avaartikkel Rogier Bloklandilt ja Nobufumi Inabalt, kes käsitlevad /-käändeid Kuramaa liivi keeles. Uldis Balodis eritleb liivi katketooniga vokaalide fonatsiooni, Tuuli Tuisk liivi afrikaate. Miina Norvik, Helle Metslang ja Karl Pajusalu uurivad supiini inessiivi konstruktsioone salatsiliivis, Marili Tomingas kuraliivi demonstratiivseid proadjektive. Kogumiku lõpetab Valts Ernštreitsi artikkel liitsõnade moodustamisest liivi keeles.

Selle erinumbri valmimist on toetanud Tartu Ülikool, Läti Ülikool, Liivi Kultuuri keskus ja rahvusvaheline Liivi Sõprade Selts, väljendades nii ka oma austust ja õnnesoove Tiit-Rein Viitsole tema

kaalukal tähtpäeval! Mitmed artiklid on valmis saanud Eesti Haridus- ja Teadusministeeriumi projektide IUT 2-37 ja „Liivi grammatika ja andmekogud“ ning Läti Haridus- ja Teadusministeeriumi Riikliku uurimisprogrammi “Läti keel” raames. Peale nende asutuste ja projektide kuulub tänu mitmekülgse abi eest mitmetele nõuandjatele, teadusarhiividele ja -muuseumidele Eesti, Lätis ja Soomes!

Valts Ernštreits ja Karl Pajusalu
Tartus ja Riias 26. novembril 2018

EDDISÕNĀ

Se “Ēsti ja sūomõ-ugrõ kieltieud āigakēra” (“Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics”, “Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri”) ižki ulzandōks um jōvā kuolmōz līvōd tuņšlimizōn pivāstōd āigakēra nummōr. Ežmi seļļi kērad kub tuļ ulzō 2014. āigasts (ESUKA 5 – 1) ja tuoi nummōr – 2016. āigasts (ESUKA 7 – 1). Paldīņi kub um vāggi tādzi ulzandōks, sīestō 2018. āigasts vōļ kuolm tādizt suggimizt līvō kiēl ja kultūr arāl. 2018. āigasts Rīgōs Leņmō Iļizskūols sai pūojtōd Līvōd Institut – se um ežmi kōrd īlmas, ku sugūb ižki līvō kiēl ja kultūr tuņšlimiz sidām. Tuoi vōļ se, ku Līvōd īlma īdskubs līvō kiēlkōks sai kēratōd Leņmō rov vaimliz pierāndōks nimkerrō. Ja kuolmōz tādzi suggimi – 4. mārtsōs eņtš 80. sindiztpāuvō pidīz amā paņimi līvō kiēl tuņšliji ja tundiji – profesor Tiit-Rein Viitso. Se ižki āigakēra nummōr um pivāstōd tāmōn. Āigakērast ātō lieudtōb ka kērad, mis ātō kēratōnd tām studentōd Tartu Iļizskūolst ja Leņmō Iļizskūol Līvōd Institutst. Līvō kiēl tuņšlijizt – kērad autord – āt perīņ ka mūstō.

Ižkiz nummōr kērad āt sādōd kōdō jaggō. Ežmiz jag kērad nīžōbōd īļ līvō kiēl arā, līvō kiēl kubgōn ja tuņšlimiz īstōrij. Tuoiz jags āt tuņšlimizt īļ līvō kiēl struktūr fonētikōst sōnādlūomiz sōņō. Amā ežmizōs kēras Tuuli Tuisk ja Karl Pajusalu nīžōbōd īļ Tiit-Rein Viitso tuņšlimizt līvō kiēl ja līvlizt arāl. Kēra lopāndōksōs um lieudtōb ka Tiit-Rein Viitso līvōd tuņšlimizt bibliogrāfij. Aldur Vunk vaņtlōb Salāts līvō kiēl arā 19. āigastsadā irgandōksōs. Renāte Blumberga kēratōb īļ Ferdinand Linnus ekspeditsijd Kurāmō līvlizt jūrō 1927. ja 1928. āigasts. Patrick O’Rourke tuņšlōb Kurāmō līvō kiēl sotsiāliži vōrgidi 20. āigastsadā ežmizōs pūols. Baiba Šuvcāne ja Valts Ernštreits nīžōbōd īļ līvōd pierāndōks Līvōd rāndas tāmpō. Ina Druvieta ja Gunta Kļava eņtš kēras rōkandōbōd īļ līvō kiēl jag ja tādizt Leņmōl.

Tuoiz jag ežmi kēra um pivāstōd *l*-nōtkūdōn Kurāmō līvō kiēlsō ja sīe autord āt Rogier Blokland ja Nobufumi Inaba. Uldis Balodis vaņtlōb līvō ižkillijidi nēši sōņši, kus um lieudtōb katkāndōks, bet Tuuli Tuisk tegīz tuņšlōb līvō kiēl afrikātidi. Miina Norvik, Helle Metslang ja Karl Pajusalu nīžōbōd īļ supīn inesīv formōd Salāts līvō kiēlsō. Marili Tomingas kēratōb īļ nāgņijid azūmummitsōnād Kurāmō līvō kiēlsō. Jaggō lopātōb Valts Ernštreits tuņšlimi il ītsōnād sādimiz pūojmōtkōd līvō kiēls.

Sīe īžkiz nummōr tīemiz attō tigtōnd Tartu Iļļiskūol, Leņmō Iļļizskūol, Līvō Kultūr Sidām ja rovdvaili Līvōd Sōbrād Seļtš. Sīe rōntōks mēg tōmō ouvstō profesort Tiit-Rein Viitsozt ja tarmō tāmmōn pāgiņ vōnnō 80. sindizpāvaks! Setmiņd kērad sīes nummōrs attō tigtōd Ēstimō Opātōks ja tied ministrij projektōd IUT 2-37 ja „Līvō kīel gramatik ja dattōd kubūd“, ja ka Leņmō Opātōks ja tieud ministrij Vald tuņšlimiz program “Leļ kēļ” kouņi. Rōntōz āb vōlks sindōn ilm Ēstimō, Leņmō ja Sūomōmō nōvāndajizt, tieudarihīvōd ja muzējd abbō.

Valts Ernštreits ja Karl Pajusalu
Rīgōs ja Tartus, 2018. āigast 26. novembōrs